

Vammaisneuvosto

KANNANOTTO 19.8.2024

Helsingin vammaisneuvosto:

Vammaispalvelujen rahoitus turvattava - määrärahojen alimitoitus uhkaa palvelujen saatavuutta

Helsingin vammaisneuvosto esittää vakavan huolen vammaispalvelujen riittämättömästä rahoituksesta. Alimitoitettu rahoitus voi vaikeuttaa palvelujen saatavuutta tai palvelut voivat jäädä kokonaan saamatta. Vammaisten ihmisten palvelut ovat lakisääteisiä subjektiivisia oikeuksia eikä niiden saaminen voi riippua kaupungin menokehityksestä.

Vammaispalvelussa ja menoissa on ylityspainetta noin 33,4 miljoonaa euroa. Suurin ylitys koostuu pääosin asiakaspalvelujen ostoista eli noin 29,0 miljoonaa euroa. Kotitalouksien avustuksissa on ylityspainetta 3,6 miljoonaa euroa ja muissa menoissa 2,8 miljoonaa euroa. Nämä luvut perustuvat vammaisneuvoston elokuun puolivälissä saamiin tietoihin.

Vammaispalveluja saavista tai niitä hakevista helsinkiläisistä monet ovat heikossa ja haavoittuvassa asemassa. Palvelut mahdollistavat vammaisten ja pitkäaikaissairaiden helsinkiläisten yhdenvertaisen elämän ja osallistumisen. Ne toteuttavat ihmis- ja perusoikeuksia sekä YK:n vammaissopimuksen mukaisia oikeuksia.

Vammaisneuvoston huoli onkin, että vammaispalveluja jätetään myöntämättä liian niukkojen määrärahojen vuoksi. Sosiaalityöntekijöille saatetaan vyöryttää – tahtoen tai tahtomattaan – säästöpainetta, joiden seurauksena vammaispalveluihin oikeutettu voi jäädä ilman tarpeen mukaisia palveluja tai jopa subjektiivisia palveluja.

Myös muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus ja asiakasmaksujen taso on vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kannalta tärkeää.

Vammaisneuvosto painottaa, että terveysasemien tulee varmistaa hoitotakuiden määräaikojen ja potilaan valinnanvapauden toteutuminen. Kannustamme pitämään asiakasmaksut mahdollisimman alhaisina sekä pitämään kiinni nykyisestä hoitotakuusta.

Olemme huolissamme myös henkilöstön jaksamisesta. Säästöjä on syntynyt tiikauden aikana henkilöstökustannuksissa 1,7 miljoonaa euroa ja ostoissa 0,4 miljoonaa euroa. Henkilöstökustannusten säästöt syntyivät lähinnä rekrytointien viivästymisestä sekä vuokratyövoiman käytön vähenemisestä.

Henkilöstösäästöjen kääntöpuoli on, että viivästyneet rekrytoinnit aiheuttavat työpaineita muulle henkilöstölle. Vuokratyövoiman käyttö on kallista. Vammaisneuvosto kannustaakin palkkaamaan omaa työvoimaa tarpeen mukaan ja vähentämään vuokratyövoiman käyttämistä.

Työntekijöiden rekrytoinnin varmistamiseksi tulee kaupungin työehtojen olla kilpailukykyiset.

Kaupungin tulee parantaa henkilökunnan osaamista ja jaksamista sekä työhyvinvointia. Näiden toimien avulla palvelujen saatavuus ja vaativaa potilas- ja sosiaalityötä tekevän henkilökunnan kaupunkilaisten tarpeisiin antama työpanos paranee.

Vuoden 2025 talousarviossa tulee varautua Helsingissä uuden vammaispalvelulain toimeenpanoon. Hallituksen kevään 2024 kehysriihessä leikattiin vammaispalvelulain uudistamisen rahoitusta kansallisesti. Lisäystä rahoitukseen olisi laskennallisesti tulossa Helsinkiin ensi vuodelle noin 3 milj. euroa. Vammaispalvelujen oma arvio tarpeesta on tällä hetkellä (elokuun puolivälissä) noin 8 milj. euroa. Tämä luku tarkentuu.

Vaikuttaa siltä, että vammaispalvelujen asiakasmäärä on kasvussa. Myös neuropsykiatriset haasteet lisäävät yhä enemmän vammaispalvelujen tarvetta, mikä pitää ottaa huomioon vammaispalvelujen määrärahatarvetta arvioitaessa. Vammaispalvelujen tarpeen kasvu tarkoittaa siten sosiaalityön resurssien tarpeen selkeää kasvamista.

Vammaisneuvosto on huolissaan uuden vammaispalvelulain vaikutuksesta palvelujen saatavuuteen ja riittävyyteen. Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan muutos uhkaa tehdä laista säästölain. Helsinki ei saa soveltaa lakia niin, että lain piiriin pääsemistä vaikeutetaan taloudellisista syistä.

Lakisääteisten vammaispalvelujen turvaaminen edellyttää riittävää rahoitusta niin loppuvuonna 2024 kuin vuonna 2025.

Helsingin vammaisneuvosto